

DOI: 10.18372/2415-8151.23.16282
УДК 712.3/7

ВИДИ КВІТКОВОГО ОФОРМЛЕННЯ

Рожак-Литвиненко Ксенія Богданівна¹, Бережна Анастасія Андріївна²

¹ к.мист., доцент, Національний авіаційний університет,
керівник науково-освітнього проекту «Арт-подорожі», м. Київ, Україна,
e-mail: kseniia.rozhak-lytvynenko@npp.nau.edu.ua, orcid: 0000-0003-2098-6121

² Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ННЦ «Інститут біології та
медицини», кафедра біологія рослин, Київ, Україна
e-mail: nastenka.berezhnaya.2002@gmail.com, orcid: 0000-0002-3498-0153

Анотація: у роботі піднімається питання різновиду квіткового оформлення у населених пунктах, в результаті дослідження розкриті основні чинники, від яких залежить якісний стан квітників. Були знайдені найбільш оптимальні форми оформлення квітників. Проаналізовані сучасні тенденції формування різноманітних видів квіткових та орнаментальних композицій, що використовуються у дизайні сучасних інтер'єрів, обговорюються історичні передумови декоративного та лісового садівництва, овочівництва, нові напрямки вирощування декоративних рослин, актуальні аспекти квіткового оформлення. Обґрунтована необхідність використання кімнатних рослин в інтер'єрах. З'ясовано, що при проектуванні квітників необхідно враховувати закони композиції і кольорознавства, обирати асортимент квітково-декоративних рослин з урахуванням безупинного цвітіння з ранньої весни до пізньої осені. Визначено, що основними елементами квітково-декоративного оформлення є: регулярні квіткові композиції і квітники, ландшафтні і абстрактні композиції і виставково-експозиційні об'єкти.

У роботі окреслено наступні проблеми: варіації оздоблення, типи клумбових рослин, завдання озеленення, історія клумбових рослин.

Розглянуто квіткове оформлення міст яке дає швидкий і ефективний естетичний результат, сучасні тенденції використання квітково-декоративних композицій: раціональність і доцільність розташування, створення яскравих акцентів у ландшафті міста. Основна маса квіткових композицій концентрується у загально-міському центрі, центрах житлових районів, місцях частого відвідування – парках, садах, скверах і т. п. Квітково-декоративне оформлення міського середовища підкоряється законам колористики, композиції, флористики, санітарно-гігієнічним вимогам.

Представлено, що введення у міський ландшафт елементів живописності і природності досягається по типу природних, в яких композиційне рішення і асортимент рослин схожі на природне. До природних мотивів можна віднести квітучі і декоративно-листяні рослини у сполученні з компонентами природного ландшафту (кам'янистими матеріалами скельного і валунного типів, водоймами, геопластиком природного характеру, садовими формами живописної конфігурації).

Виявлено, що при комплексному вирішенні квіткового оформлення в архітектурному середовищі враховуються: стильове архітектурне рішення будівель і споруд, характер декору фасадів, їх кольорове рішення, кольорові, композиційні і конструктивні особливості малих архітектурних форм, елементів міського дизайну, матеріал і колір дорожнього покриття та ін.

Ключові слова: квітник, декоративність, проблеми квіткового оформлення, клумбові рослини, декоративний ефект.

ВСТУП

Стаття присвячена одному з аспектів теми «Квіткове оформлення в ландшафтному дизайні». Ця тема є актуальною, оскільки при вивченні ландшафтів з геоecологічної точки зору увага географів зазвичай приділяється ландшафтному ресурсному потенціалу комфортності місцевості. Зрозуміло, визначається сама можливість фізичного існування людини і соціуму в цілому. Але людина є не тільки розумною і соціально-організованою частиною земної біоти, а й має духовну сутність. І ця її особливість безпосередньо пов'язана із величиною природи, її гармонією та красою. Без естетичного захоплення навколишнім ландшафтом неможливим було б формування людини, яка захоплюється незбагненною величиною світу, а також здатної до власної творчості.

Естетичне сприйняття навколишнього світу було властиве людям з найдревніших часів. Саме природа є першим та головним вчителем людини у пізнанні краси.

Мистецтво квіткового оформлення є спробою створення людиною затишного навколишнього середовища. Його дослідження важливе з огляду на те, що якість озеленення безпосередньо впливає на рівень нашого комфорту.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В результаті аналізу попередніх досліджень [1-18] було виявлено, що на формування ідеальних квіткових композицій впливає багато змінних. Існує безліч форм, типів та кольорних рішень композицій з квітів.

Нами був проведений аналіз вітчизняних та світових публікацій [2, 4, 8, 17] про еволюцію використання декоративних садових рослин. Це було зроблено для того, щоб зрозуміти різноманіття квіткових та орнаментальних композицій, які використовуються в дизайні сучасних інтер'єрів громадських просторів та офісних приміщень. З цього дослідження зрозуміло, що світовий досвід використання декоративних садових рослин підтверджує одвічне прагнення людини до єднання з природою. Вивчення видів квіткового озеленення важливе в розумінні основ озеленення міста.

Метою статті є проаналізувати сучасні тенденції створення різноманітних видів квіткових та орнаментальних композицій, що використовуються у дизайні сучасних інтер'єрів, обговорити історичні передумови декоративного садівництва, лісового господарства та овочівництва, нові способи вирощування декоративних рослин,

актуальні проблеми квіткового оформлення. Обґрунтована необхідність впровадження кімнатних рослин в інтер'єри.

ЕЛЕМЕНТИ КВІТКОВО-ДЕКОРАТИВНОГО ОФОРМЛЕННЯ

Головним декоративним елементом саду є квіти, видова і кольорова розмаїтість яких надає безмежні можливості для його оформлення, незалежно від розмірів і екологічних характеристик. Важливо правильно підібрати асортимент квітів, як відповідно до естетичних вимог, так і щодо умов можливого місця вирощування [4, 6]. Спеціальні бібліотеки ландшафтних програм дозволяють це робити.

Квітники, партери є основними посадками регулярного типу. Поодинокі посадки, групи, міксбордери, ландшафтні квітники, кам'яні гори відносяться до природного стилю. Квітники передбачають значну різноманітність типів квіткового оформлення. Це клумби, рабатки, групові та одиночні посадки, а також газони. Розглянемо окремі типи квіткового оформлення.

Квітники за функціональним і естетичним призначенням різні, тому слід знати різницю між ними.

ПАРАДНИЙ КВІТНИК

Парадний квітник - це перший, основний квітник, який розташовується прямо перед будівлею, вулицею, або площею, або будинком (рис.1).

Рис. 1. Парадний квітник

Його ще іноді називають партером. Він є важливою, відповідальною частиною всієї садово-паркової композиції, тому повинен бути витриманий в грамотному квітково-декоративному оформленні, відповідати всім правилам квітництва і садівництва. Його складовими є газони, доріжки, декоративно-листяні і квіткові насадження, малі архітектурні форми та інше.

Розміри парадного квітника в першу чергу залежать від розміру та архітектурного стилю будинку, перед яким він розташований. Манера його виконання може бути від різною — від пейзажно-романтичної до класичної. Основним акцентом партеру може бути газон, однак його урочистість і привабливість у більшості випадків залежить від квітників. У партерній частині також може розташовуватися водний елемент — басейн чи фонтан. Центром композиції, розміщеної при фасадах будівлі, може стати скульптура або довгоживуче дерево з гарним розвитком крони, причому їх виконують в єдиному стилі садово-паркового ансамблю. Таким чином, партерний квітник — важливий елемент ландшафтно-композиції [9].

Він займає одне з головних місць розташування в саду або на вулиці міста і відіграє функцію створення урочистої атмосфери.

КЛУМБА

До клумб відносяться квітники з правильною геометричною формою, причому вони повинні на 15 – 20 см підніматися над поверхнею землі (рис.2).

Рис. 2. Клумба

Геометричні композиції клумб можуть бути різними — від квадратів та прямокутників до кіл, овалів. Внутрішні елементи не повинні бути складними, слід уникати заплутаного малюнка. Зовнішній вигляд клумби відповідає наступним принципам: якомога довше зберігає привабливий вигляд і є стаціонарним (тобто, його елементи по можливості не повинні змінюватися), її поверхня опукла, з ухилом 5-10 градусів. У залежності від способу декоративного використання розрізняють два види клумб: килимові та квіткові. Перші складаються з квітів (або декоративно-листяних кущів), що мають низьку висоту та покривають ґрунт густою «шапкою», а другі — переважно з великих красивоцвітучих квітів, які максимально довго зберігають свою декоратив-

ність. У весняний період на змінюваних клумбах висаджують цибулинні рослини швидкого розвитку (нарциси, тюльпани, незабудки, гіацинти та ін.). Квіти в клумбах можна підбирати як однорічники (петунія, агератум, аліссум, тютюн запашний, лобелія, тагетиси, бегонія та ін), так і багаторічники (хоста, астильба, мак декоративний, незабудка, півонія). Найчастіше клумби влаштовують в центрі партеру парку чи скверу, біля парадних входів у Палаці культури, поруч з клубами, кінотеатрами, театрами. Створюють їх також на газонах, при цьому квітучі рослини дуже красиво виділяються на зеленому тлі трав. Форма клумб буває різною: кругла, квадратна, овальна, ромбічна, зірчаста [3].

Візерункові малюнки наносять на клумби зазвичай у день посадки рослин. Посадку розсади проводять, як правило, від центру клумби до її периферії. Цю роботу рекомендується виконувати або в похмуру погоду, або у вечірній час.

Для влаштування клумб зазвичай застосовують літники, дволітники, багаторічники і газонні трави (при створенні комбінованих клумб) [5].

До категорії літників відносяться квіткові рослини з однорічним циклом розвитку, а також багаторічники, які використовуються тільки протягом одного вегетаційного періоду.

Літники поділяються наступним чином:

а) квітучі літники, що становлять основний фонд рослин для переважної більшості видів квітників;

б) декоративно-листяні літники, використовувани зазвичай для створення декоративних груп, плям і т. д.;

в) килимові, або квітково-листяні рослини, застосовувані, як правило, для влаштування розкішних квітників, барвистих візерунків, написів, малюнків, орнаментів.

Переважну більшість видів літників у природних умовах можна висаджувати в ґрунт в кінці травня — першій декаді червня (коли зникне небезпека пошкодження їх заморозками).

До категорії дворічників відносяться рослини, що займають проміжне положення між літниками і багатолітниками, тобто квіткові рослини здворічним циклом розвитку. Такі рослини зацвітають переважно через рік після висіву насіння.

Дволітники для весняного цвітіння переважно треба висаджувати у ґрунт восени (у вересні) або ранньою весною, відразу після відтавання ґрунту.

До категорії багаторічників відносяться рослини з багаторічним циклом розвитку. Вони

мають зимуюче коріння, цибулини, бульбоцибулини. Пагони у них відмирають восени і знову відрастають наступної весни. Це головним чином бульбові, кореневищні і цибулинні рослини. Сюди ж відносяться жоржини, канни і гладіолуси, підземні частини яких потрібно акуратно вибрати восени і при певних режимах зберігати в приміщеннях всю зиму.

Багатолітники для весняного чи літнього цвітіння потрібно висаджувати у ґрунт наприкінці серпня або у вересні, а для осіннього — в середині — наприкінці квітня, а іноді і в травні.

Ті ж багаторічники, які вибирають з квітників восени, і тривають взимку в закритих приміщеннях, висаджують у ґрунт в один час з літниками, якщо немає спеціальних задумів для їх посадки.

При оформленні клумби різними рослинами обов'язкове дотримання принципу гармонійних поєднань барв. Яскраві, помітні фарби — червона, помаранчева і жовта відносяться до активних тонів, а синя, фіолетова і зелена — до пасивних. Значну роль відіграють нейтральні — біла і чорна фарби.

Красиве гармонійне поєднання фарб виходить тоді, коли активна контрастує з пасивною або нейтральною. В озелененні та ландшафтній архітектурі визнаються вдалими, художньо виразними, поєднання червоного кольору з зеленим, жовтого з фіолетовим, синього з помаранчевим, чудово поєднуються білий і чорний кольори з червоним, зеленим, жовтим, фіолетовим, синім, оранжевим. Нейтральні кольори придатні для використання при усуненні дисонансу між негармонуючими квітами, для посилення ефектності темних і світлих кольорів, для виділення перехідних кольорів шляхом створення смуг, облямівок.

Слід пам'ятати, що на клумбі повинні гармонійно поєднуватися квітучі, листяно-декоративні рослини і зелені трави.

Клумби вважаються парадними квітниками, тому рослини для посадки підбирають з таким розрахунком, щоб упродовж вегетаційного періоду завжди було цвітіння, щоб клумба жила.

РАБАТКИ

Рабатки — це порівняно невеликі квітники, квадратної або витягнутої довільної форми (рис. 3). Їхня ширина коливається від 0,5 до 1,5 м, довжина — від 1 до 25 м. Рабатки зазвичай розміщують уздовж центральних алей або основних доріг у парках, лісопарках, садах. Це прості бордюри на відміну від складних (англійських), вони влаштовуються вздовж живоплотів, біля будівель, біля спеціально створених екра-

нів з кучерявих рослин, а також на газонах, поруч з водоймами, виставковими стендами, павільйонами.

Рис. 3. Рабатка

Як правило, для влаштування рабатов використовується будь-який один вид багаторічників (айстри, конвалії, нарциси, гвоздики, іриси, фіалки, хризантеми, флокси, примули, півонії, лілії, сальвії, канни). Посадка розсади виконується або строго паралельними рядами, або в шаховому порядку.

Для створення рабатов іноді використовують не тільки квітучі, а й декоративно-листяні рослини. У таких випадках високорослі рослини висаджуються по серединній лінії рабатки, а низькорослі — по краях.

Можна також сформувати рабатку з нахилом рослин в одну сторону (наприклад, біля скульптури, пам'ятника).

БОРДЮРИ

Бордюри застосовуються для створення барвистих, розкішних квітників із різних багаторічників, які зберігають свою мальовничість протягом усього вегетаційного сезону (рис.4).

Рис. 4. Бордюри

Розміщують їх зазвичай в захищених і добре освітлених місцях - вздовж живоплотів, стін будинків, завіс із ліан. Підбір багаторічних рос-

лин для створення складного бордюру обумовлюється показниками освітленості та гармонією кольорів і відтінків. У всіх випадках такі багатолітники повинні відрізнятися великою кількістю і красою цвітіння і мати декоративну листва.

Розміщують рослини в багаторічних бордюрах на основі принципу барвистих стрічок. Рослини розташовують смугами з таким розрахунком, щоб фарбування одних квіток зовсім непомітно зливалось із забарвленням інших, або, навпаки, чітко контрастувало. Вузькі бордюри влаштовують, як правило, одноколірними, а широкі — дво-, і навіть триколірними.

Низькорослі рослини розміщуються на передньому плані, а високорослі — на задньому. Перехід має бути поступовим, майже непомітним.

Рослини складних бордюрів повинні милувати око з початку травня до вересня. Найбільш придатними багатолітниками для цих цілей вважаються ірисы, флоксы, хризантеми корейські. Можна повторювати посадки одного і того ж багаторічника через чітко визначені відстані. Виконання бордюрів у вигляді однотипних, занадто витягнутих стрічок не рекомендується.

Ширина багаторічного бордюру може коливатися від 2,5 до 5 м. У широких витягнутих бордюрах виправдане використання чагарників, особливо вічнозелених, ряболистих і красиво-квітучих.

Поодинокими, або солітерними, посадками називають одну з форм насаджень, які складаються з однієї рослини на газоні. Обов'язковою їх умовою повинна бути висока декоративна цінність.

ГРУПИ

Групи — посадки невеликої кількості рослин одного виду або сорту. У групових посадках використовуються і трав'янисті, і деревні рослини. Групи бувають пристінними і вільноростучими. Пристінні служать для декорування стін, будівель господарського призначення, а також стебел великих рослин. Вільноростучі групи створюються на газоні у вільній композиції. У неї включають не менше 3-5 рослин. Причому в групу можна включати рослини інших видів, але так, щоб була створена гармонійна композиція [6].

МІКСБОРДЕРИ

Міксбордери — це багаторядна змішана посадка декількох видів або сортів квітково-декоративних рослин, як узлісся, або широка облямівка вздовж більш високих посадок (живоплоти), чи біля стін будівель (рис.5).

Рис. 5. Міксбордери

Найчастіше під міксбордерами розуміють складний односторонній бордюр, в якому рослини підібрані з таким розрахунком, щоб цвітіння їх тривало безперервно упродовж усього вегетаційного сезону або більшої його частини.

ЗАВДАННЯ КВІТНИКА

Створити красивий квітник — важке завдання. Проблем перед автором буває більш, ніж достатньо. Це вибір типу оформлення, підбір культур за термінами цвітіння, особливостями розмноження, тривалістю використання в посадках, декоративними якостями.

У композиційному вирішенні квіткового оформлення будь-якого типу найскладніше — підбір і розміщення рослин. При підборі культур і сортів враховують габітус рослин, їх висоту, час цвітіння в умовах зони, де закладають квітник, а також терміни вступу рослин у цвітіння і тривалість не тільки цвітіння, айзагального декоративного стану рослин у період вегетації.

На клумбах, в рабатках, бордюрах, партерах неприпустимо висаджувати рослини одного сорту або виду, які через різну якість вихідного садівного матеріалу цвітуть у різний час. Бажано, щоб цвітіння у квітнику наставало якомога раніше після початку відростання пагонів навесні. Потрібно підбирати рослини також за кольорами суцвіть, або листя і пагонів. Причому при підборі рослин за кольорами можна використовувати закон контрасту, закон гармонії, дії нейтральних тонів.

Око людини здатне сприймати різноманітні відтінки кольорів. Всі вони знаходяться в певному взаємозв'язку, утворюють колірне коло. Відповідно до закону контрастів, контрастними є два кольори, що лежать один навпроти одного на кільці кольорів. Наприклад, червоний — зелений або жовтий — фіолетовий. Червоний, жовтий і синій відносяться до основних кольорів. Доповнюючими є зелений, фіолетовий, оранжевий кольори. Білий, сірий, чорний — нейтральні. Взаємодія квітів основних кольорів з квітами

доповнюючого забарвлення створює гармонійне їх поєднання. Нейтральні кольори пом'якшують різкість поєднань. Так, білий колір пом'якшує контрастність, чорний — підкреслює яскравість фарб.

Скільки потрібно висаджувати квітів, щоб квітник був красивим? Відповісти на це запитання, що постійно тривожить квітників-озеленювачів, досить складно. Згідно з даними Л. Б. Лунца (1974 р.), середня норма квітників у міських та мікрорайонних садах становить 2% від загальної площі озелених територій, у скверах і на бульварах — 3%, в насадженнях обмеженого користування — близько 0,5%. При забезпеченні відповідного догляду на ділянках біля житлових будинків розміри квітників можна збільшувати.

В умовах Центральної нечорноземної зони в озелененні використовують понад 150 видів декоративних багаторічників. Зрозуміло, з таким набором культур працювати нелегко. При підборі культур доцільніше виходити з можливостей їх вирощування в певних умовах використання, а також легшого і швидкого одержання посадкового матеріалу для відтворення. Таким чином, підбір культур повинен бути пов'язаний з біологічними особливостями культур, а також з проведенням різних агротехнічних заходів.

Всі квітково-декоративні рослини вимогливі до умов вирощування. У зв'язку з цим, перед закладкою будь-якого квіткового оформлення необхідно ретельно спланувати ділянку і виявити рослини, найбільш придатні для посадки. Якщо відведена під квітник площа була зайнята будівництвом, ґрунт необхідно звільнити від будівельного сміття, вивезти непридатний ґрунт, засипати ями, канали, завезти ґрунт, а потім ділянку спланувати. Для посадки квітів виділяють найбільш освітлені ділянки. Відведена ділянка має бути освітлена упродовж великої частини дня. Це можна визначити, відзначаючи кілочками освітлені ділянки на території упродовж усього дня.

ПІДГОТОВКА ҐРУНТУ

Ґрунт — це основа гарного стану та цвітіння рослин. Глибина орного горизонту на ділянці повинна бути не менше, ніж 20-25 см. Для більшості однорічних квіткових культур така глибина орного горизонту достатня. Для багаторічних кореневищних, кистекоренових рослин, а також для чагарників ґрунт обробляють углиб на 30-40 см. У випадках, коли немає можливості створити необхідний орний горизонт, риють котловани або ями, які перед посадкою засипають сумішами садових ґрунтів з додаванням органічних і мінеральних добрив.

ПОСАДКА РОСЛИН. Однорічники (рис. 6), які не бояться пізніх весняних заморозків, можна висаджувати в травні.

Рис. 6. Квіти-однорічники

Більшість однорічників добре цвітуть при посіві їх насінням безпосередньо в ґрунт з подальшим проріджуванням. У практиці широко застосовують підзимовий посів у заздалегідь підготовлені гряди. У цьому випадку на наступний рік рослини цвітуть значно раніше, ніж при посіві в ґрунт навесні (у квітні). Зимуючі багаторічники в залежності від термінів їх цвітіння можна висаджувати восени або навесні. Пересадку і посадку чагарників проводять після опадання листя або до початку набрякання бруньок.

ІСТОРІЯ КЛУМБОВИХ РОСЛИН

Деякі вчені вважають, що в Британії вперше стали висаджувати квіти на клумби тільки за часів королеви Вікторії, коли в моді було все яскраве. Однак насправді історія клумбових рослин почалася задовго до того, як у 1837 р. юна Вікторія зійшла на трон. У XVI ст. у деяких великих англійських маєтках було прийнято влітку виставляти на вулицю діжки з лимонними, апельсиновими і гранатовими деревами. Рослини, які використовують в такий спосіб, можна віднести до клумбових [4, 18].

В цей же час у Франції геральдичні щити прикрашали невеликими нектитучими рослинами, а у Версалі в середині сезону замінювали квіти на клумбах, що повинно було свідчити про багатство короля.

Однак розбивати клумби в тому вигляді, в якому вони відомі нам, дійсно, стали лише в XIX ст., Точніше, у 20-х роках XIX ст. Законодавці моди на облаштування садів у XVIII ст. створювали їх у «ландшафтному» стилі; в таких садах були трави, дерева, каміння і вода, але не було квітів. На початку XIX ст. в Англії нове покоління садових архітекторів, таких, як Рептоне, почало створювати у великих маєтках «квіткові тераси», й ідея барвистих садів вкоренилася в

Європі. Широкому поширенню таких садівсприяла індустріальна революція, в результаті якої виник середній клас. Маленькі садки, якими володіли представники цього класу, не можна було створювати в «ландшафтному» стилі, і було потрібно щось інше.

Але вирішальну роль в успіху клумбового квітництва зіграла поява нових барвистих теплолюбних рослин, які з середини XVIII ст. стали привозити в Європу з Південної Америки і Південної Африки [2].

У 1820-ті роки у Віндзорі, Дубліні і деяких інших містах на Британських островах вперше з'явилися клумби з новими екзотичними теплолюбними однолітниками. Деякі з цих рослин зараз майже не вирощують. Перші спроби вирощування клумбових рослин не мали на меті домогтися декоративного ефекту, і клумби не можна було назвати гарними. Основна ідея викладених у цій книзі принципів планування невеликих садів зводилася до наступного: сади не повинні копіювати живу природу, в них потрібно намагатися «передати красу окремих дерев, чагарників та інших рослин».

У 1845 р. у Великобританії був скасований податок на скло, ісюди у великих садах стали будувати теплиці. Саме в них почали масово вирощувати розсаду багатьох клумбових квітів, в результаті чого країну охопило «клумбове безумство». Стали популярними багато тих рослин, які в основному вирощують в нашідні: петунія, бурячок, пеларгонія, лобелія, кларкія, вербена.

Всесвітня виставка 1851 р. стала апогеєм «клумбової лихоманки», яка тривала потім ще упродовж 30 років. У ці роки про клумбові рослини багато писали, їх використовували у своїх проектах найбільш відомі дизайнери, всюди розбивали квітники. У 1850-і роки біля Кришталевого палацу в м. Сіденхемі висаджували до 50 тис. пеларгоній, пізніше в м. Четсворті і новому курортному містечку Істборні розбивали багатобарвні клумби, в 1870-і роки лондонські парки щорічно прикрашало більше 2 млн. клумбових рослин. Пишність посадок відповідала духові вікторіанської епохи. Виникли різні стилі клумбового квітництва — в 1860-і роки з'явилися «весняні» та «екзотичні» клумби, на яких зазвичай висаджували рослини з декоративним листям; десятиліттями пізніше увійшов у моду орнаментальний стиль.

Одночасно зародився і опозиційний рух — почали лунати боязкі голоси протесту проти буйної різнобарвності і штучності вікторіанських клумб, на захист пастельних тонів і природності в плануванні квітників. Однак у повний голос

опозиція заявила про себе лише тоді, коли знайшла лідера в особі темпераментного ірландця Вільяма Робінсона. У 1870-і та 80-і роки він привертав увагу широкої громадськості до суперечок про формалізм у садовому будівництві. У своїх публікаціях він писав: «Всі сучасні роботи в цьому напрямі слід визнати неправильними, вони завдають шкоди мистецтву і в своїх крайніх проявах просто смішні. Однодумець Робінсона Джеймс Дуглас у 1880 р. писав: «Люди почали втомлюватися від монотонності сліпучих очі плям кольору» [9].

Вільям Робінсон і Гертруда Джекилл ввели в моду трав'янистий бордюр і стали створювати сади в більш природному стилі, але вони ж сформували дещо зверхнє ставлення до клумбового квітництва. Приклад квітника Гертруди Джекилл можна розглянути на рис. 7.

Рис. 7. Квітник Гертруди Джекилл

Проте люди не поспішали зовсім відмовлятися від клумб. У 1880-ті роки настав період занепаду клумбового квітництва, але в 1892-му воно отримало істотну підтримку в особі архітектора сера Реджинальда Бломфілда. Бломфілд і Робінсон були один з одним «на ножах», і людям, так чи інакше причетним до садівництва, нелегко було вирішити, чю позицію підтримати. В кінці XIX ст. справа доходила дотого, що в деяких загальнодоступних парках клумби стали влаштовувати ще більш грандіозними, а в замських маєтках квіти на клумбах, траплялося, замінювали до приїзду гостей в кінці тижня.

Важко сказати, що призвело до занепаду клумбового квітництва у великих англійських маєтках на початку XX ст. — брак дешевої робочої сили або зміна моди. Однак у парках і палісадниках в передмістях клумби збереглися. Ситуація залишалася стабільною до початку 80-х, коли введення в культуру нових видів та сортів і початок буму в контейнерному квітництві знову відновили інтерес до клумбового квітництва. Характерні для довоєнної епохи рівні

ряди червоних, білих і синіх кольорів в основному пішли в минуле, поступившись місцем новим рослинам, новим способам їх розміщення і новим типам контейнерів для цієї чудової груп садових рослин. Історія клумбових рослин триває — за словами власника одного із найбільших господарств з вирощування клумбових квітів, в наші дні помітне «підвищення інтересу до квітів більш приглушеного і химерного забарвлення замість яскраво забарвлених і помітних». Передбачити хід змін у клумбовому квітництві неможливо, але, очевидно, від презирства, з яким ставилися до клумбових квітів у першій половині ХХ ст., не залишилося й сліду.

ТИПИ КЛУМБОВИХ РОСЛИН ТЕПЛОЛЮБНІ ОДНОРІЧНИКИ

Життєвий цикл теплолюбних однорічників триває один сезон: їх вирощують з насіння, влітку або восени вони квітнуть і потім відмирають. Вони не переносять низьких температур, тому для того, щоб збільшити тривалість цвітіння цих рослин, їх заздалегідь вирощують у вигляді розсади, яку висаджують у відкритий ґрунт, коли мине загроза поворотних заморозків.

Насіння висівають у різні терміни — деякі рослини потрібно висівати вже в січні. Дрібне насіння висівають негусто по поверхні ґрунту і потім проростки пікірують в інші ємності. Велике насіння потрібно висаджувати по одному в індивідуальні ємності. Деякі з теплолюбних однорічників (наприклад, левиний зів, ціннію) можна висівати відразу в ґрунт в травні, але цвісти вони в такому випадку будуть недовго.

Ніжні рослини, наприклад, катарантус і портулак, добре цвітуть тільки теплим літом. До цієї групи належить більшість популярних клумбових рослин — наприклад, недоторка, лобелія, петунія, календула, немезія, шавлія і айстри. Теплолюбні багатолітники можуть жити в саду довгі роки, якщо їх вкривати на зиму. Зазвичай рослини цієї груп вирощують, сіючи насіння чи вкорінюючи живці, або отримують в результаті ділення материнської рослини і висаджують прямо в ґрунт в кінці травня — на початку червня. З деякими з таких рослин поводяться як з однорічниками і не залишають на зиму (наприклад, фіалки), інші восени викопують і на зиму переносять в приміщення (наприклад, пеларгонії чи фуксію).

ЕКЗОТИЧНІ ТЕПЛОЛЮБНІ БАГАТОРІЧНИКИ І ХОЛОДОСТІЙКІ ДВОРІЧНИКИ

Холодостійкі дворічники вирощують з насіння; в перший сезон вони розвивають тільки вегетативні пагони, а на другий — зацвітають. Після цвітіння рослина відмирає, хоча деякі рос-

лини, які традиційно вважаються дворічниками, наприклад, наперстянка, шток-троянда, турецька гвоздика і лакфіоль, насправді — багаторічники з невеликим терміном життя [1, 7].

Насіння висівають в травні або червні у відкритий ґрунт на грядку для розсади, восени сіянці пересаджують на постійне місце. До цієї групи належить більшість весняноквітучих клумбових рослин — наприклад, маргаритка, дзвіночок, незабудка і лакфіоль. З літньо-квітучих рослин до холодостійких дворічників відносяться шток-троянда, наперстянка і турецька гвоздика.

ХОЛОДОСТІЙКІ БАГАТОРІЧНИКИ

Холодостійкі багаторічники можуть роками жити в саду. Трав'янисті багаторічники зазвичай вирощують в трав'янистому бордюрі або в альпінарії; дерев'янисті багаторічники бувають листопадними або вічнозеленими. Завдяки поширенню контейнерного квітництва і зростанню популярності підвісних кошиків деякі вічнозелені холодостійкі багаторічники стали зараховувати до клумбових рослин. Невеликі хвойні і вічнозелені чагарники іноді використовують як фокусні рослини в контейнерах із зимовими композиціями.

У підвісні корзини зазвичай висаджують плющ. Одним з небагатьох рослин, здатних прикрасити сад пізньої осені, є еріка.

Екзотичні теплолюбні багаторічні, якщо їх захищати взимку від морозу, можуть жити в саду упродовж багатьох років. Все ж таки частіше їх вирощують не у відкритому ґрунті, а в теплиці або оранжереї [12].

Горщики з великими рослинами зазвичай закопують у ґрунт на клумбі після того, як мине загроза заморозків, і потім восени, до настання холодів, повертають назад в теплицю або оранжерею. Приклади таких рослин: пальми, деревовидні папороті, канна, гревілья, дурман, канатник, рицина, агава і банан. Ці рослини використовують як фокусуючі увагу, або фокусні; менші за розміром, такі як каланхое, хлорофітум, гіпоестес використовують для озеленення.

ХОЛОДОСТІЙКІ ОДНОРІЧНИКИ

Холодостійкі однорічники вирощують з насіння, вони цвітуть навесні, влітку або восени; при весняних посадках рослини завершують життєвий цикл за один сезон.

Насіння висівають у відкритий ґрунт в кінці березня — на початку квітня, або, якщо весна холодна і затяжна, в більш пізні терміни. Висівати можна відразу на постійне місце або на грядку для розсади, звідки сіянці пересаджують на постійне місце в травні. Насіння деяких однорічників можна посіяти у відкритий ґрунт у

вересні — в такому випадку рослини зацвітуть раніше [6].

Інший спосіб домогтися раннього цвітіння — поводитися з холодостійкими однолітниками так само, як з теплолюбними, тобто, заздалегідь вирощувати розсаду і висаджувати її у відкритий ґрунт в травні. До цієї групи відносяться багато клумбових рослин, наприклад, бурячок, волошка, кларкія, годеція, соняшник, іберис і чорнушка.

ДВОРІЧНИКИ

У цю групу включені рослини, у яких цвітіння і найвища декоративність проявляються на другий рік після посіву. У середній смузі дворічники здатні добре рости і цвісти і в наступні роки. Однак у деяких рослин через оголення центру куща, відмирання пагонів, загибелі листя на нижній частині стебла, в міру його зростання знижується декоративність.

Одним з позитивних якостей дворічників при використанні їх у квітковому оформленні є можливість отримання посадкового матеріалу в умовах відкритого ґрунту. Розмножують дворічники в основному насінням, іноді діленням куща (наприклад, у маргариток). Посів проводять у середині літа (червень-липень) в гряди або ящики. На постійне місце саджають у серпні-вересні. Розсадують також висаджувати у квітник навесні. Наприклад, віолу, незабудки і маргаритки можна сіяти навесні в ґрунт, і вони зацвітають до осені. Рясно цвітуть рослини все-таки на другий рік після посіву.

ВИСНОВКИ

Квіти є невід'ємним елементом саду, вони його не тільки прикрашають, але й виконують ряд інших функцій. У поєднанні і з камінням, водою, травами, скульптурою, газонами можна створити цілі комплекси квіткових композицій. За допомогою квітників оформляють плануваль-

ні рішення в саду, облагороджують територію. Квітник — дуже потужний прийом виділення певної ділянки місцевості, що дозволяє організувати спільний план саду, позначити головні його моменти і приховати небажані сторони, поживити монотонність навесні, ландшафт восени і внести в нього родзинку. Найтрадиційніша квіткова композиція — клумба. Вона буде злегка піднятою над навколишнім газоном і суміжною доріжкою.

Клумбу — невелику ділянку (до 10-15 м²) будь-якої геометричної форми, на якому висаджена одна або декілька культур. В окремих випадках розміри клумб можуть досягати 50 м² і більше. У композицію клумб включають також газон, мощення плитками та іншими матеріалами, різні огорожі.

В літературі виділяють такі основні типи клумбових рослин: теплолюбні дворічники; теплолюбні багатолітники; екзотичні теплолюбні багатолітники; холодостійкі дворічники; холодостійкі багаторічники; холодостійкі дворічники.

Дворічні квіткові рослини — це група рослин, в яких цикл розвитку триває упродовж двох років. У перший рік у них розвивається розетка листків, на другий рік настане цвітіння. У середній смузі дворічники здатні добре рости і цвісти в наступні роки. Однак у деяких рослин через оголення центру куща, відмирання пагонів, загибелі листя на нижній частині стебла в міру його зростання знижується декоративність. Чим хороші дворічники? Вони зацвітають навесні або на початку літа. У більшості своїй дворічники холодостійкі і невимогливі рослини.

Так, незабудка, мак, дзвіночок бородастий, коров'як, наперстянка легко обіс. З самосіву виходить сильна розсада. Ще одна перевага дворічників в тому, що для посіву не буде потрібно теплиці або парника, тобто виростити ці квіти нескладно і недосвідченому квітнику.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Косенко І. Сучасні тенденції зеленого урбанізму та особливості озеленення багатofункціональних комплексів, готелів та офісів / І. С. Косенко, В. М. Грабовий, О. А. Опалько, Г. І. Музика, А. І. Опалько // Український журнал екології. — 2020.

[2] Types of flower arrangement. — Інтернет видання "B-floral". — 2018. — Режим доступу: <https://www.bfloral.com/bfloral-blog/types-of-flower-arrangements>

[3] Виды цветочного оформления // Боговая И. О., Фурсова Л. М. Ландшафтное искусство. — 1988. — Режим доступу: <http://landscape.totalarch.com/node/126>

REFERENCE

[1] Kosenko I. Suchasni tendentsii zelenoho urbanizmu ta osoblyvosti ozelenennia bahatofunktsionalnykh kompleksiv, hoteliv ta ofisiv / I. S. Kosenko, V. M. Hrabovyi, O. A. Opalko, H. I. Muzyka, A. I. Opalko // Ukrainskyi zhurnal ekolohii. — 2020.

[2] Types of flower arrangement. — Internet vydannia "B-floral". — 2018. — Rezhym dostupu: <https://www.bfloral.com/bfloral-blog/types-of-flower-arrangements>

[3] Vidy tsvetochnoho oformleniya // Bohovaia Y. O., Fursova L. M. Landshaftnoe yskusstvo. — 1988. — Rezhym dostupu: <http://landscape.totalarch.com/node/126>

- [4] Газони. (Наукові основи інтродукції і використання газонних і ґрунтопокровних рослин). - М., 1977. — 217 с
- [5] Деревя і чагарники, троянди та бузку. / Под ред. академіка АН БССР Н.В. Смольського. - Мн., 1968. — 310 с.
- [6] Кірильчик Л.А. Зелена архітектура. // Сільське господарство Білорусі. — 1963. — № 8. — С. 11-18.
- [7] Кірильчик Л.А. Принцеса квітів. // Сільське господарство Білорусі. — 1964. — № 5. — С. 35 — 39.
- [8] Кірильчик Л.А. Весна в саду. // Наука і життя. — 1976. — № 4. — С. 23 - 27.
- [9] Кірильчик Л.А. Основи сучасного пристрою газонів. — Мн., 1978. — 340 с
- [10] Кірильчик Л.А., Лакум А.В. Півонії - провідні орнаментальні багаторічники. — Мн., 1978. — 410 с.
- [11] Кірильчик Л.А. Осінній сад. // Сільське господарство Білорусі. — 1978. — № 9. — С. 14 — 20.
- [12] Маргайлік Г.І. Пам'ятники зеленої архітектури. // Лісове господарство. — 1966. — № 6. — С. 3-5.
- [13] Маргайяк Г.І. Асортимент декоративних рослин для озеленення пришкольніх територій. - Мн., 1972. — 420 с.
- [14] Маргайлік Г.І., Кірильчик Л.А. Зустрічі з природою. — Мн., 1974. — 280 с.
- [15] Багаторічні квіткові рослини. / Под ред. академіка АН БССР Н.В. Смольського. — Мн., 1972. — 265 с.
- [16] Смольський Н.В., Кірильчик Л.А. Зелений килим у сквері. // Сільське господарство Білорусі. — 1968. — № 3. — С. 2-3 .
- [17] Смольський Н.В., Маргайлік Г.І. Основні аспекти озеленення. // Рідна природа. — 1976. — № 1. — С. 11-15.
- [18] Стойчев І.В. Паркове і ландшафтне мистецтво. — Софія, 1960. — 320с.

АННОТАЦІЯ

Рожак-Литвиненко К.Б., Бережная А.А. Види цветочного оформления.

В работе поднимается вопрос о разновидности цветочного оформления в населенных пунктах, в результате исследования раскрыты основные факторы, от которых зависит качественное состояние цветников. Были найдены наиболее оптимальные формы оформления цветников. Проанализированы современные тенденции формирования различных видов цветочных и орнаментальных композиций, используемых в дизайне современных интерьеров, обсуждаются исторические предпосылки декоративного и лесного садоводства, овощеводства, новые направления выращивания декоративных растений, актуальные аспекты цветочного оформления. Обоснована необходимость использования комнатных растений в интерьерах. Установлено, что при проектировании цветников необходимо учитывать законы композиции и цветоведения, выбирать ассортимент цветочно-декоративных

[4] Hazony. (Naukovi osnovy introduktsii i vykorystannia hazonnykh i hruntopokryvnykh roslyn). - M., 1977. — 217 s

[5] Dereva i chaharnyky, troiandy ta buzku. / Pod red. akademika AN BCCP N.V. Smolskoho. - Mn., 1968. — 310 s.

[6] Kirylychik L.A. Zelena arkhitektura. // Silske hospodarstvo Bilorusi. — 1963. — № 8. — S. 11-18.

[7] Kirylychik L.A. Pryntsesa kvitiv. // Silske hospodarstvo Bilorusi. — 1964. — № 5. — S. 35 — 39.

[8] Kirylychik L.A. Vesna v sadu. // Nauka i zhyttia. — 1976. — № 4. — S. 23 - 27.

[9] Kirylychik L.A. Osnovy suchasnoho prystroiu hazoniv. — Mn., 1978. — 340 s

[10] Kirylychik L.A., Lakum A.V. Pivonii - providni ornamentalni bahatorichnyky. — Mn., 1978. — 410 s.

[11] Kirylychik L.A. Osinnii sad. // Silske hospodarstvo Bilorusi. — 1978. — № 9. — S. 14 — 20.

[12] Marhailik H.I. Pamiatnyky zelenoi arkhitektury. // Lisove hospodarstvo. — 1966. — № 6. — S. 3-5.

[13] Marhailiak H.I. Asortyment dekoratyvnykh roslyn dlia ozelenennia pryshkilnykh terytorii. - Mn., 1972. — 420 s.

[14] Marhailik H.I., Kirylychik L.A. Zustrichi z pryrodou. — Mn., 1974. — 280 s.

[15] Bahatorichni kvitkovi roslyny. / Pod red. akademika AN BRSR N.V. Smolskoho. — Mn., 1972. — 265 s.

[16] Smolskyi N.V., Kirylychik L.A. Zelenyi kylym u skveri. // Silske hospodarstvo Bilorusi. — 1968. — № 3. — S. 2- 3.

[17] Smolskyi N.V., Marhailik H.I. Osnovni aspekty ozelenennia. // Ridna pryroda. — 1976. — № 1. — S. 11-15.

[18] Stoichev I.V. Parkove i landshaftne mystetstvo. — Sofia, 1960. — 320s.

ABSTRACT

Rozhak-Litvinenko K., Berezhnaya A. Types of floral design.

The paper raises the issue of the variety of flower decoration in settlements, as a result of the study revealed the main factors on which the quality of flower beds depends. The most optimal forms of flower garden design were found. The modern tendencies of formation of various kinds of flower and ornamental compositions used in design of modern interiors are analyzed, historical preconditions of ornamental and forest gardening, vegetable growing, new directions of cultivation of ornamental plants, actual aspects of flower registration are discussed. The need to use houseplants in interiors is justified. It was found that when designing flower beds, it is necessary to take into account the laws of composition and color, choose the range of flowering and ornamental plants, taking into account the continuous flowering from early spring to late autumn.

растений с учетом непрерывного цветения с ранней весны до поздней осени. Установлено, что основными элементами цветочно-декоративного оформления являются: регулярные цветочные композиции и цветники, ландшафтные и абстрактные композиции и выставочно-экспозиционные объекты.

В работе обозначены следующие проблемы: вариации отделки, типы клумбовых растений, задачи озеленения, история клумбовых растений.

Рассмотрено цветочное оформление городов, которое дает быстрый и эффективный эстетический результат, современные тенденции использования цветочно-декоративных композиций: рациональность и целесообразность расположения, создание ярких акцентов в ландшафте города. Основная масса цветочных композиций концентрируется в общегородском центре, центрах жилых районов, местах частого посещения — парках, садах, скверах и т. п. Цветочно-декоративное оформление городской среды подчиняется законам колористики, композиции, флористики, санитарно-гигиеническим требованиям.

Представлено, что введение в городской ландшафт элементов живописности и естественности достигается по типу природных, в которых композиционное решение и ассортимент растений похожи на природное. К естественным мотивам можно отнести цветущие и декоративно-лиственные растения в сочетании с компонентами природного ландшафта. Установлено, что при комплексном решении цветочного оформления в архитектурной среде учитываются: стилевое архитектурное решение зданий и сооружений, характер декора фасадов, их цветовое решение, цветные, композиционные и конструктивные особенности малых архитектурных форм, элементов городского дизайна, материал и цвет дорожного покрытия.

Ключевые слова: цветник, декоративность, проблемы цветочного оформления, клумбовые растения, декоративный эффект

AUTHOR`S NOTE:

Rozhak-Lytvynenko Kseniia, PhD in Art, Associate Professor, Department of Interior Design, National Aviation University, Kyiv, Ukraine, head of the research and educational project "Art Travel", e-mail: lksenii.roszak-lytvynenko@npp.nau.edu.ua, orcid: 0000-0003-2098-6121

The purpose of the study: to identify the main types of floral design that are used most often. It is determined that the main elements of floral and decorative design are: regular flower arrangements and flower beds, landscape and abstract compositions and exhibition and exhibition objects.

The following problems are outlined in the paper: variations of decoration, types of club plants, landscaping tasks, history of flower plants.

The floral design of cities which gives fast and effective aesthetic result, modern tendencies of use of flower-decorative compositions are considered: rationality and expediency of an arrangement, creation of bright accents in a city landscape. The bulk of flower arrangements are concentrated in the city center, residential centers, places to visit - parks, gardens, squares, etc. Floral decoration of the urban environment is subject to the laws of color, composition, floristics, sanitary and hygienic requirements.

It is presented that the introduction of elements of beauty and naturalness into the urban landscape is achieved by the type of natural, in which the compositional solution and range of plants are similar to natural. The natural motifs include flowering and ornamental deciduous plants in combination with components of the natural landscape (rocky materials of rock and boulder types, ponds, natural geoplastics, garden forms of picturesque configuration).

It is revealed that the complex solution of flower design in the architectural environment takes into account: stylistic architectural solution of buildings and structures, the nature of facades, their color scheme, color, compositional and design features of small architectural forms, urban design elements, material and color of pavement, etc.

Key words: flower garden, decorativeness, problems of flower decoration, flowerbeds, decorative effect.

Berezhnaya Anastasiia, Taras Shevchenko National University of Kyiv, NSC "Institute of Biology and Medicine", Department of Plant Biology, Kyiv, Ukraine e-mail: nastenka.berezhnaya.2002@gmail.com, orcid: 0000-0002-3498-0153

Стаття подана до редакції 28.10.2020р.
Стаття прийнята до друку 28.11.2020р.